

El rigor i el rigorisme

Un dels sufixos més vius, amb més aptitud permanent per a la formació de nous mots, per mitjà de la derivació, és el sufix *isme*, amb el qual, a partir de noms i adjectius, obtenim d'altres noms amb què designem activitats, tendències, estils, ideologies, etc. Hi cal afegir, és clar, el sufix corresponent *ista*, amb el qual es formen els noms que designen les persones que practiquen aquestes activitats, adscrites a aquestes tendències, etc. Amb aquests sufixos formem fins i tot derivats de noms propis, incloent-hi els d'altres llengües, alguns dels quals, com és ara *darwinisme* i *kantisme*, foren recollits ja a la primera edició del nostre Diccionari normatiu. En alguns casos, a un derivat en *isme* procedent d'un nom personal, correspon un altre derivat amb el sufix *ia*, com *kantià* o *wagnerià*. Recordem que Carles Riba distingia entre *maragallistes* i *maragallians*.

Cal preguntar-se, però, si tots els neologismes formats amb aquest sufix que constantment es posen en circulació són realment necessaris i si, en alguns casos, no obeeixen més aviat a una tendència mimètica o bé a la preocupació, no sempre fonamentada, que el mot primitiu sobre el qual formem el nou derivat no hagi sofert un desgast amb l'ús i hagi perdut força significativa per a ésser encara usat en afirmacions contundents. És comprensible que els tractadistes de certes matèries, com és ara la filosofia, la sociologia, l'economia, la política, la crítica artística i literària, etc., es vegin obligats a la creació incessant d'aquesta mena de neologismes, amb els quals poder expressar amb tota precisió el seu pensament. Però, segurament, en d'altres exposicions de caràcter més planer la creació i l'ús d'aquests mots no sempre semblen prou justificats. Dit altrament, aquest ús esdevé, en alguns casos, un autèntic abús, perquè comporta la substitució sistemàtica del mot primitiu pel seu derivat. És el que s'esdevé amb mots com *rigorisme* o *perfeccionisme*, usats sovint, encara que el Diccionari no els reconegui aquest valor, amb el significat «preocupació accentuada pel rigor, per la perfecció (en treballs intel·lectuals, tècnics, etc.)», cosa que creiem admissible, però a què molts ja recorren en tota ocasió en lloc de *rigor* i de *perfecció*, cosa que ja no ens sembla tan enraonada. Hom pot usar, creiem que legítimament, d'altres neologismes no inventariats com *elegantisme*, *neguitisme* o *facilisme*, per a designar una forta tendència, una preocupació constant, una obsessió, etc., però caldria considerar abans si, en realitat, no es vol dir, simplement, *elegància*, *neguit* i *facilitat*. I, en tot cas, caldria evitar l'ús sistemàtic d'aquells neologismes que eliminés definitivament el d'aquests altres substantius.